

Продовжуючи розглядати ідеї Ганса Йонаса, важливо підкреслити, що сталий розвиток вимагає від нас переосмислення самого розуміння прогресу. У традиційному сенсі прогрес часто вимірюється економічним зростанням, технологічним розвитком чи споживанням ресурсів. Проте з погляду сталого розвитку, прогрес не може базуватися на вичерпуванні ресурсів або посиленні соціальної нерівності, адже такі підходи підривають основу для подальшого існування. Ганс Йонас вказує на те, що суттєві зміни потребують відмови від вузького фокусування на людських бажаннях і перевагах. Ідеї сталого розвитку, за розумінням Йонаса, мають включати моральну переорієнтацію суспільства від інтересів сьогодення до інтересів майбутнього. Це передбачає розвиток етики, де повага до природи та до прав прийдешніх поколінь стоїть на одному рівні з правами сучасних людей.

Для Йонаса центральним є поняття «обов'язок перед майбутнім», яке має бути вбудоване у всі наші економічні, екологічні та соціальні дії. Він вважає, що лише таке розширене розуміння відповідальності може гарантувати довгострокову стабільність. У контексті сталого розвитку це означає, що функціонування економіки має здійснюватися з урахуванням довготривалих наслідків, щоб нові економічні моделі підтримували не лише зростання, але й сталість.

Таким чином, застосовуючи ідеї Йонаса до концепції сталого розвитку, можна сказати, що він закладає моральний фундамент для змін, потрібних для сталого відновлення. Це не просто питання економічних реформ чи екологічних заходів – це необхідність глибоких змін у нашій колективній свідомості та відповідальності за майбутнє. Саме в цьому полягає глибока моральна інтуїція сталого розвитку — діяти так, щоб сьогоденні рішення створювали краще середовище для життя завтра.

Література

1. Йонас Ганс Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Йонас Ганс. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
2. Єрмоленко А. М. Філософувати дискурсом. Практична філософія Дитріха Бюлера та берлінська етика дискурсу / Єрмоленко А. М. // Філософська думка. – 2007. – № 1. – С. 107 – 116.

Від потреби – до споживання та задоволення: філософсько-антропологічний вимір

Софія ПРОЦЕНКО, здобувач освіти

*Науковий керівник тез - Ірина УШНО, кандидат філос. наук
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Проблема потреб належить до важливих і надзвичайно складних питань у науках про людину та суспільство. Її вивчення у межах соціогуманітарного

знання здійснюється через два підходи до розуміння. Перший підхід розглядає потребу як поняття, що відображає життєдіяльність будь-якої живої істоти, фіксуючи необхідні умови її існування та підтримання життєдіяльності. Другий підхід трактує потребу як соціокультурний людський феномен із притаманними їй складовими (біологічними, психологічними, матеріальними, духовними). Потреби мають тенденцію до реалізації, можуть проявлятися у різних формах і станах. Вивчення багатовимірної сутності потреб стає предметом дослідження низки наук, зокрема біології, зоології, психології, соціології, економіки тощо.

Філософія зосереджується на вивченні особливостей саме людських потреб та їх джерел виникнення, єдності об'єктивних і суб'єктивних складових, що змінюються під впливом трансформаційних процесів. Ці процеси, які можна спостерігати майже в усіх сферах суспільства, свідчать про ускладнення й зростання потреб. Потреби як необхідність трансформуються в інтереси, бажання людини і перебувають у динаміці: від самої потреби до споживання, далі — до задоволення, потім — до втіхи, і, зрештою, — до насолоди [1, с. 82–92].

Філософське осягнення людських потреб бере початок з уявлення про біосоціальну сутність людини, ще з часів, коли Сократ запропонував своїм учням зрозуміти принципову різницю між людиною, двоногою істотою, і півнем, якщо той без пір'я. Базуючись на дослідженнях попередніх мислителів, таких як Гельвецій, Гольбах, Гегель, Маркс, філософи ХХ століття, зокрема представники філософської антропології, дійшли висновків і сформулювали положення, що проливають більше світла на людські потреби з погляду їхньої людиновимірності.

На думку М. Шелера, представника філософської антропології, потреби людини визначаються тим, що, на відміну від тварини, людина усвідомлює себе. «Разом із цим самоусвідомленням, цим новим відхиленням і центруванням людського існування, можливим завдяки духу, відразу ж дано й другу суттєву ознаку людини: здатність не тільки розширювати навколишній світ у вимір «світового» буття і зробити опір предметним, але також, і це найпримітніше, знову опредметнити власний фізіологічний і психічний стан і навіть кожне окреме психічне переживання». Далі він пише: «...людина — це істота, яка перевершує саму себе і світ» [2, с. 150–155]. У такому складному механізмі виникають людські потреби, які кількісно примножуються і якісно змінюються завдяки процесу споживання, що забезпечується виробництвом і відтворенням матеріальних благ та духовних цінностей у суспільстві.

Значний внесок у розуміння потреб людини у другій половині ХХ століття зробив А. Маслоу. У своїй праці «Мотивація і особистість», яка побачила світ у 1954 році, він створив піраміду потреб. Ця піраміда відображає залежність потреб від умов існування людини в умовах розвинутого виробництва і підвищення рівня матеріального та культурного життя суспільства. На її вершині Маслоу розташував потребу в самоактуалізації, вказуючи на прямий зв'язок між ускладненням потреб і творчим потенціалом особистості. Маслоу також погоджується з думкою М. Шелера про те, що

людина — це «вічний протестант проти будь-якої дійсності», «звір, ненаситний до нової дійсності, яка ніколи не задовольняється оточуючою реальністю, завжди прагнучі прорвати межі свого тут-і-тепер буття та «навколишнього світу», включно з дійсністю особистісного Я» [2, с. 152].

В умовах постіндустріального суспільства людські потреби зазнають принципових змін. Накопичення «кошика споживання», де поряд із необхідними потребами, що підтримують «і нести руйнівний потенціал. Різні можливості задоволення потреб для окремих членів суспільства сприяють виникненню стійкої тенденції до імітації — особливої форми самовираження через наслідування, копіювання, симуляцію. Як зазначає Ж. Бодріяр, у суспільстві, де споживання стає міфом, воно саме починає споживатися як об'єкт [3]. Продукування імітацій і копій, які виникають на основі зайвих, нереалізованих потреб, провокує відчуття втрати сенсу будь-якої діяльності. У таких умовах зміст зникає, а форма продовжує існувати.

Література

1. Перепелица О. Буття і насолода від суб'єкта cogito Декарта до суб'єкта imago де Сада. *Sententiae*. 35 (2), 2016 — с.82-92.
2. Шелер М. Положення людини в Космосі // Читанка з історії філософії: У 6 кн.- К.: Фірма «Довіра», 1993.- Кн. :6 Зарубіжна філософія XX ст.- 239с.
3. Baudrillard J. La societe de consummation. Ses mythes, ses structures. Paris: S.Y.P.P., 1970.

Трансформація духовних цінностей у сучасному суспільстві

Елізавета БАБАК, здобувачка освіти

Науковий керівник тез – Яна КУНДЕНКО, кандидат філос. наук, доцент

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У сучасному світі взаємозв'язок людини та соціуму набуває все більшої важливості, особливо в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, глобалізації та змін в ціннісних орієнтирах суспільства. Відповідно до численних наукових досліджень та міжнародних звітів, одним із найважливіших викликів для людства стає необхідність переосмислення соціальних, культурних та моральних основ життя в умовах постійної зміни інформації та швидкого технологічного розвитку.

Цінності, що визначають місце людини в соціумі, значно еволюціонували за останні десятиліття. Якщо в індустріальну епоху на перший план виходили матеріальні блага та економічна стабільність, то сучасний світ дедалі більше орієнтується на моральні, етичні та екологічні цінності. Суспільство починає усвідомлювати важливість таких аспектів, як збереження навколишнього середовища, рівноправність, повага до прав людини та свобода самовираження.

Окрему увагу слід приділити ролі індивідуума в процесах соціальної адаптації. В умовах постійного інформаційного потоку сучасна людина повинна вміти не тільки засвоювати нові знання, але й критично їх осмислювати, відбирати важливе та адаптувати до умов свого соціального